

Nyelvoktatás Waldorf-módra

Ahogy a Waldorf-iskolákban annyi minden, nálunk a nyelvoktatás is kicsit más. A gyerekek első osztálytól kezdve két idegen nyelvet tanulnak, a mi iskolánkban ez az angol mellett a német vagy a francia. Nem véletlenül kezdenek a gyerekek ilyen korán nyelvet tanulni. Az egyik oka, hogy az első hét évben domináns – és kisiskolás korban még aktív – *utánzóképessegre* igyekszik építeni a nyelvtanár, hiszen ekkor a beszédképző szervek plasztikussága még lehetővé teszi a fonetikailag a magyarétól idegen hangzórendszer elsajátítását, és az utánzás révén a gyerekek öntudatlanul másolják, beszédszerveikkel imitálják a szokatlan kiejtést vagy intonációt. A másik ok, hogy az idegen nyelvekkel való találkozásban az anyanyelv-elsajátítás folyamatát tekintjük mintának: vagyis ahogy a kisbaba, kisgyermek az anyanyelv elsajátításakor, a kisiskolás is hallás után találkozik először az élő idegen nyelvvel – a nyelvórán tipikusan mondókák, dalok, játékok formájában. Ez egyfajta *belemerülés a nyelvbe*, eleinte nem több szózuhatagnál, amelynél még a szóhatárok sem világosak, hát még az értelmük... Az első időszak nyelvtanításának célja se több, se kevesebb, mint az idegen beszédet közel hozni, érzésekkel megtölteni, az idegen nyelv idegenségét enyhíteni. És, nem mellesleg, a gyermeket *hozzászoktatni az ismeretlennel*, a mássággal való konfrontációhoz – milyen fontos lesz ez az életében később, függetlenül a nyelvtudásától, nyelvhasználatától is. Tolerancia, empátia, kreativitás, kommunikációs készség, kezdeményezőkézség, az újjal való szembenézés bátorsága – ezek a képességei alapozódhatnak meg ebben a szokatlan, de mégis örömmel és kíváncsisággal fogadott helyzetben, ahol a *legfőbb cél a másik megértése* és a másik szándékának felismerése.

Ebből adódik az is, hogy *direkt módon*, a célnyelven folyik az óravezetés. A tanár gesztusokkal, mimikával, játékosan igyekszik megértetni magát idegen nyelven, a gyerekek követik mozdulatait, majd kórusban bekapcsolódnak a recitálásba is. Az első év a szokások kialakításáé, a tanárral való kapcsolat megalapozásáé. Ez még az egység ideje, ahol a dramatizált versek, mondókák szavalása is jellemzően kórusban történik. Második évben megjelenhetnek kis párbeszéddek, kérdés-felelet, de alapvetően az első év rutinja megy tovább. Tematikában alkalmazkodunk az *életkori sajátosságokhoz, érdeklődéshez*: bevonhatók a főoktatás témái, pl. elsőben manók, mesebeli lények, másodikban állatmesék vagy szentek történetei. A harmadik év jellemzően még a *szóbeliség* terepe, bár ha az előző évben még nem jelent meg, most biztos előkerül a füzet, ahova eleinte képeskönyvszerűen a tanult versikék rajzai, később az ábécé és egyre több ismert szó kerül. A harmadik osztály fő témái, a teremtés és a mesterségek, jól adaptálhatók a nyelvórára is.

A negyedik osztály az *írás bevezetésének* éve. Nem véletlenül várunk vele ilyen sokáig. Egyrészt az anyanyelvi írás-olvasás mostanra stabilizálódik, így biztos alapokra épül az új jelrendszer. Másrészt kivártuk azt az életkort, amikor a gyermek új szemmel tekint már önmagára és az őt körülvevő világra, képessé válik az eltávolodásra és a rátekintésre, az új írás absztrakciója által is. Az egységet a nyelvi tudatosságban is képes már elemekre bontani, szavak, fonémák, betűk szintjén is; ez előtt teljesen felesleges a nyelvet darabolni, explicit nyelvtant vagy fordítást gyakoroltatni. Az írás bevezetését mindig nagy várakozás előzi meg, és valóban új világ, számtalan új lehetőség nyílik meg. Sorra vesszük az előző évek bőséges vers- és dalkincsét, amit a tábláról másolnak a gyerekek a füzetükbe, hogy aztán a *saját írásukon gyakorolják az olvasást*. Nagy örömmel fedezik fel a jól ismert szövegeket az új kódrendszerben. Az írott anyag már arra is alkalmas, hogy a nyelvtan alapjait lefektessük. Ez és az írás-olvasás gyakorlása, elmélyítése teszi ki a következő évet is a *szókincsbővítés* mellett, amire szintén a 4-5-6. osztály, a gyűjtögető évek a legalkalmasabbak (ilyenkor válik ez szenvedéllyé a tárgyak világában is, gondoljunk a különböző gyűjteményekre, csereberére).

A többi az osztály, a csoport igényeinek, sajátosságainak, tudásszintjének megfelelően már sokkal kevésbé kötött. A hatodik osztálytól indul az eddig tanultak rendszerezése, az explicit *nyelvtanítás*, építve az absztraháló képesség új fokára és az ok-okozati gondolkodás megjelenésére. Fontos megjegyezni, hogy tankönyvet általában nem, vagy csak kiegészítésnek használunk, így tud élő maradni a tanulni-, tanítanivaló, a csoport mindenkori igényeihez, sajátosságaihoz alkalmazkodva. Csoportjaink összeállítása szándékosan nem igazodik tudásszinthez, hiszünk a *heterogén csoport* dinamikájában, ami a nehézségekkel küszködőknek húzóerő, a könnyebben haladóknak szociális kompetenciát erősítő gyakorlat és a tananyag folyamatos újrakonstruálása által továbbfejlődési lehetőség is.

* * *

Mindezzel együtt nagyon eltérő nyelvtudással hagyják el a gyerekek az általános iskolát. Talán nem felesleges megemlíteni, hogy az *otthoni készülés, házi feladat-írás, memoriter- és szótanulás sokat lendít* az iskolai nyelvtanulás határfokán, és a feladatokat komolyan vevő gyerekek biztos alapokkal folytatják a nyelvtanulást a középiskolában. Sokan vannak olyanok is, akiknek az első nyolc év idegennyelv-tanulása inkább csak az érzékenyítésre, az érzelmi viszonyulás, a *nyelvvvel kapcsolatos érzésvilág* kiépítésére szolgál, és egy későbbi, érettebb és *tudatosabb nyelvtanulás magja*, előhívható alapja lesz.

Tréfas Krisztina

német- és franciatanár